

Ar ateities neregiai pasmerkti beraštystei?

Baltosios lazdelės dieną, kuri kasmet visame pasaulyje minima spalio 15-ąją, Lietuvos neregiai išeina į miestų viešąsias erdves skaityti ir rašyti Brailio raštu. Kviesdami į akciją „TAIP mano raštui mano mieste“ pečius surėmė didžiausi leidėjai Brailio raštu: Lietuvos aklujų ir silpnaregių sąjunga (LASS), Lietuvos aklujų biblioteka (LAB) ir Lietuvos aklujų ir silpnaregių ugdymo centras (LASUC).

Nuėjęs beveik dviejų šimtų metų kelią, Brailio raštas šiandien susiduria su milžiniška konkurencija – naujausiomis technologijomis. Kam tekstą rašyti Brailio mašinėle, jeigu jį galima padiktuoti kompiuteriui balsu?.. Šis iššūkis kelia rimtą pavojų neregijų raštingumui ir apie tai garsiai kalba tarptautinė neregijų bendruomenė.

Pasiekta labai daug - bet ar sugebame tai įprasminti?

Dar prieš 50 metų būtų sunku patikėti, kad Brailio raštas atsiras ant vaistų ir maisto produktų pakuočių, buitinių prietaisų, liftuose ar autobusų stotyse. Tačiau LASS pirmininkas Sigitas Armonas akcentuoja esmines kliūtis.

„Daug keblumų kilo rengiant literatūrinį Brailio rašto standartą. LASS nepavykus gražiuoju susitarti su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, teko kreiptis į LR Seimo Neįgaliųjų teisių komisiją, kuri įpareigojo minėtą ministeriją suburti ekspertų darbo grupę ir parengti Brailio rašto standartą, atitinkantį šių dienų realijas. Darbas atliktas, bet vėl susiduriama su problema: jokia valstybės institucija neprisiima atsakomybės jo įteisinti.“

„Atsiduriame labai keistoje situacijoje – standartas yra, tačiau jo laikytis neprivaloma, ir įvairūs „geradariai“ spausdina Brailio raštu taip, kaip jiems norisi ir atrodo gražu, kai Brailio rašto spaudos reikalavimai yra labai griežti. Pakanka suklysti visai nedaug, ir raštas taps neperskaitomas neregiumi“, – antrina LAB direktorė Inga Davidonienė. – LAB teikia konsultacijas dėl Brailio rašto vartojimo, mūsų tikslas – kad neregiai gautų kokybišką literatūrą. Tariamės su leidėjais ir siekiame, kad vartotojus, negalinčius skaityti įprasto spausdinto teksto, garsinė ar Brailio raštu atspausdinta knyga pasiektų tuo pačiu metu, kaip ir spausdinta versija – knygynų lentynas. Brailis gali būti modernus ir greitas – virtualioje bibliotekoje ELVIS talpiname leidinius, paruoštus patogiai skaityti Brailio eilute.“

Įtraukusis ugdymas ne vien rožėmis klotas

„Tėvai gali rinktis ugdyti vaiką arti namų esančioje mokykloje“, – teigia LR Seimo narė Raminta Popovienė. – Tačiau ši laisvė rinktis mokyklą uždeda ir nemažą atsakomybę tėvams bei mokytojams. Tiflopedagogo pagalbą neregys vaikas turi gauti kuo anksčiau. Dėl veikiančio asmens duomenų apsaugos reglamento tėvai turi patys ieškoti šios pagalbos –

Ar ateities neregiai pasmerkti beraštystei?

deja, ne visi žino, kad egzistuoja Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centras, kuriame ši pagalba teikiama. Savo ruožtu turime tobulinti mokytojų kompetencijas, ne paskutinėje vietoje – ir bendrojo ugdymo mokyklų aplinkos pritaikymas neregiiui ar silpnai matančiam vaikui“.

„Šiandieninio mokinio motyvacija skaityti Brailio raštu – menka. Lengviau klausyti garsinių knygų, išmaniųjų telefonų“, patirtimi dalijasi LASUC direktorė Nerija Moskalionienė. „O klausydamas taisyklingai rašyti, deja, neišmoksi. Todėl „pradžią pradžia“ yra ugdymo įstaigos, kurių tikslas – sudominti, įtikinti, parodyti būtinumą mokytis Brailio rašto. Su rimta problema susidursime 2024 m., kai bendrojo ugdymo mokyklos privalės mokyti neregii mokinį. Tikrai ne visos įstaigos tam yra pasiruošusios. Todėl mūsų ugdymo centras suteikia mokiniui galimybę atvykti mokytis laikinai nuo 1 mėn. iki 1 mokslo metų, ir tuo laikotarpiu šalia pamokų ir švietimo specialistų pagalbos mokinys gali įtvirtinti Brailio rašto įgūdžius. Nuošalyje nepaliekame ir mokytojų – jiems skirti 40 akad. val. tiflopedagogikos kursai, deja, kol kas neprivalomi“.

„Ne gailėsčio – šypsenos norim“

„Turiu galimybę būti raštinga – ir tai laikau viena didžiausių gyvenimo dovanų“, – sako Irma Jokštytė. – Akcija „TAIP mano raštui mano mieste“, kaip ir daugelis kitų akcijų, kviečia tiesiog atsigręžti, susimąstyti. Tam, kad išliktų Brailio raštas, mums reikia pagalbos. Kiekvieno praeinančio – ne gailėsčio, kuriuo reiškiami užuojauta, bet priimančios ir atviros šypsenos. Švietimo atstovų – noro dirbti taip, kad ši rašto forma neišnyktų ir kad ateities neregiai nebūtų paversti tik elektroninėje erdvėje veikti pajėgiais individualais. Valdžią turinčių žmonių – geranoriškumo ir racionalumo sprendžiant neregiių raštingumo klausimą. Galiausiai kiekvieno mokytojo – jūs tikrai žinote, kodėl žmonėms svarbu rašyti ir skaityti jiems prieinamu būdu... Nekerškime mums atskirų taisyklių, o padėkime lygiavertiškai naudotis jau sukurtomis visiemis.“

Irma, kaip ir daugumą kitų Lietuvos neregiių, galėsime sutikti savo mieste, spalio 15 d., tarp 12 ir 12:30 val.

„Aš tiesiog noriu skaityti ir rašyti taip, kaip galiu. Noriu pažinti pasaulio ir kiekvieno iš jūsų unikalumą. Noriu nebijoti būti kitokia ir tikėti, kad savo kitoniškumu jums netruk dau“, – sako Irma

Ar ateities neregiai pasmerkti beraštystei?

